

מערכי שיעור בינתחומיים

מבוא

ישנה אפשרות להפוך כל מדור לשיעור עצמאי, בהתבסס על המקורות והרעיונות שהובאו בו. כך כל מורה יוכל להעביר שיעור שלם במקצועו.

מתוך הנחה שרוב מעבירי השיעורים יהיו מחנכים/מחנכות, ולא יספיקו להעביר יותר משיעור אחד או שניים על הנושא, בנינו את המערכים הבאים, המחולקים לשניים:

- 1. מערך בסיסי (שיעור אחד)** - מערך זה מיועד למורה המעוניין להקדיש שיעור אחד לנושא, וסוקר את הנושאים המרכזיים (לדעתנו). במערך מופיעות מתודות והצעות שונות (בהתאם לגילאים השונים) כיצד להפוך את השיעור למעניין ומהנה.
- 2. נושאים להרחבה (שיעורי המשך)** - עבור מי שירצה להקדיש יותר משיעור אחד לנושא, כתבנו מספר נושאים שמומלץ להרחיב בהם. ניתן לפתח את אחד מהנושאים לכלל שיעור שלם, או להרכיב שיעור מכמה נושאים שונים.

ניתן לומר שמעמד 'זכר להקהל' נתפס בעיניהם כאירוע היונק מתפיסה ציונית-דתית. נראה שאכן יש באבחנה זו אמת לא מבוטלת. ראשית, המוכנות לחשוב על חידוש של מנהגים חדשים שלא נהגו קודם לכן (כמובן מתוך ציות והקשבה מלאים לעולם ההלכה) היא וודאי דבר המאפיין את החשיבה של רבני הציונות הדתית. כמו כן, גישה ממלכתית המעניקה משמעות ובמובן מסוים אף קדושה למנהגי המדינה, ללא קשר לזיקתם לתורה ומצוות, היא אחת מאבני היסוד של הציונות הדתית.

בניגוד לטענות החרדים, ראינו במדורים הקודמים שחז"ל קבעו שהקורא בתורה הוא המלך ולא המנהיג הרוחני של האומה. ולאורך השנים, היו לצערנו לא מעט מלכים ש"עשו הרע בעיני ה'", ובכל זאת ציווי התורה במקומו עומד, שגם הם צריכים לעמוד בראש המעמד ולקרוא בתורה. ואכן זהו אחד מהמסרים העמוקים של מעמד הקהל. הקריאה בתורה על ידי המלך לנוכח כל העם, מבטאת את הקשר המהותי בין מלכות לתורה, בין דת ומדינה. הנוכחות של כולם, למגדול ועד קטן, מראשי ישיבות ועד אחרוני העבריינים, משקפת את העובדה שכל חלקי האומה, גם הרחוקים ביותר, כולם קשורים בקשר עצמותי לתורה ולקב"ה!

1. מערך בסיסי

שלב א' - פתיחה

לפתוח באמירה "היום נדבר על מצווה חשובה", ואתם תצטרכו לגלות במה מדובר...

אפשרות 2: חידות

להכין מראש כרטיסיות גדולות ובהן ציורים של הדברים הבאים (אפשר גם לצייר ישירות על הלוח): מלך, המספר 7, סוכות, בית המקדש, ספר תורה, חצוצרות, כל העם (גברים נשים וטף).

בכל פעם מציגים כרטיסיה אחת, והכיתה צריכה לנחש אחרי הצגת כמה שפחות כרטיסיות, על איזו מצווה מדובר.

את הכרטיסיות כדאי להדביק על הלוח, הן יכולות לשמש לעזר בהסברה להמשך (אפשר להצביע על כרטיסיה, כאשר מסבירים עליה בהמשך).

אפשרות 1: הצגת פתיחה

לקחת שלושה ילדים החוצה, ולתת להם את ההוראות הבאות להצגה:

שני תוקעים בחצוצרות (אפשר להביא שופרות) - נכנסים ראשונים לכיתה ותוקעים, ומבקשים מכולם לעמוד ולהתכונן ל...

מלך (כדאי להביא מראש תלבושת מתאימה) - נכנס כאשר מחזיק בידיו ספר תורה (אפשר תנ"ך), עומד על בימה (יכולה להיות גם כיסא) וקורא מספר דברים.

בסוף ההצגה, שואלים את התלמידים באיזה אירוע מדובר.

שלב ב' - היכרות בסיסית עם מרכיבי המעמד

כעת הכיתה יודעת מה הנושא, ואף יודעת מעט במה מדובר (לאור ההצגה/הכרטיסיות). כעת יש לתת תמונה כללית על המתרחש במעמד הקהל (מקום - היכן התרחש; זמן - מתי התרחש; המתרחש - תקיעה בחצוצרות, קריאה בתורה ע"י המלך; המשתתפים - כל עם ישראל).

אפשרות 1

(מתאימה יותר לגדולים [כיתה ז' ומעלה])

עיון בפסוקים - לימוד הפסוקים (דברים ל"א, י-יג) ביחד עם התלמידים. הנחיה ללימוד (יכול להיות גם בחברותות) - לבקש מכל אחד לצבוע את המרכיבים הבאים בפסוקים - זמן, מקום, המשתתפים במעמד, ההתרחשות במעמד, מטרת המעמד (לגדולים יותר - לבקש לרשום כותרת מעל המילים הרלוונטיות, במקום הצביעה).

אפשרות 2

(מתאימה יותר לקטנים [עד כיתה ו'])

המורה יספר את הסיפור של הקהל דרך הכרטיסיות (משלב א') או דרך חזרה על ההצגה אלא שהפעם ההצגה תהיה בהנחייתו של המורה ובתוספת דברי הסבר.

שלב ג' - העמקה במטרת המעמד

שאלת פתיחה - כל תלמיד יחשוב על אירוע גדול והמוני בו השתתף בעבר (הפגנה, ריקודגלים, לוויה של אדם חשוב, תפילה בכותל, חופה עם הרבה אנשים).

במליאה נשמע - אלו תחושות המעמד הזה העלה בו? מה זכור לו מאירוע זה?

המסקנה - אירוע המוני משאיר חותם ורושם על אנשים לאורך זמן.

מטרת מעמד הקהל אינה שמיעה ולימוד התורה, אלא המטרה ליצור רושם רוחני אדיר שישפיע למשך שנים, וזה חלק מרכזי מהסיבה להתקהלות ההמונית (מפורש במלבי"ם במדור תנ"ך).

כשמבינים מטרה זו, אפשר בנקל להבין כיצד כל פרטי המצווה באים לשרת מטרה זו, כגון:

א. הקריאה נעשית דווקא ע"י המלך, אחת ל-7 שנים, מיד לאחר סוכות, בבית המקדש - עיין במלבי"ם (מדור תנ"ך).

ב. נוכחות ילדים קטנים במעמד (על אף שהם אינם מבינים) - ראה בדברי הרב שלמה אבינר (מדור מחשבת ישראל).

ג. גם אלו שסביר שלא ישמעו את הקריאה בתורה חייבים להשתתף, חובת הנוכחות חלה גם על אלו שאינם דוברי עברית (עיין הרב זולדן, מדור תורה שבעל פה).

לגדולים - אפשר להביא את שלושת המקורות הנ"ל (מלבי"ם, הרב אבינר, הרב זולדן).

שלב ד' - שחזור מעמד הר סיני

1. הדמיון

המרכיבים בשני המעמדות חופפים לגמרי (עיין במדור תנ"ך).

לקטנים להחליף את הכרטיס על "בית המקדש" ב"הר סיני", ולהסביר שאותם מרכיבים הנמצאים על הלוח (בדמות הכרטיסיות/הציורים) היו גם במעמד הר סיני.

לגדולים ניתן להביא את הפסוקים (דברים ד', ט-יג) ולבקש מהתלמידים:

א. לזהות באיזה אירוע מדובר. ב. לסמן נקודות חופפות או דומות מאד למעמד הקהל.

2. מטרת השחזור

לגדולים - להביא את דברי הרמב"ם ואת דברי הרב גרוזמן (מדור תנ"ך).

לקטנים - להסביר בע"פ (על פי הקטעים הללו).

שלב ה' - זכר להקהל'

על אף שכיום מצווה זו אינה נוהגת מהתורה (כיוון שאין מקדש ומלך), בכל זאת מקיימים מעמד 'זכר להקהל' בכותל, בחול המועד סוכות (לאחר שנת השמיטה). מומלץ לעודד את התלמידים להגיע, זו חוויה מיוחדת. [הרחבה במדור היסטוריה]

2. נושאים להרחבה:

א. המעמד כחוויה רוחנית - הרחבה והעמקה

• נסו "להיזכר" בדוגמאות נוספות לאירועים, ביהדות ובכלל שחלק מהותי מהם הוא נסיון שחזור.

יהדות: שבת - זכר למעשה בראשית (שוכתים כשם שה' שבת), חגים (בדגש על פסח - "צריך לראות עצמו כאילו יצא מצרים).

העולם: חתונת כסף/זהב - בדרך כלל מנסים לשחזר כמה שיותר מהחתונה המקורית (עיצוב ההזמנה, שמלת כלה, מוזמנים וכו').

מתודות אפשריות -

א. לרשום על הלוח חלק מהדוגמאות הללו, ולשאול מה המשותף ביניהן.

ב. לתת משימה של כמה דקות לתלמידים להפיק אירוע זהב עבור סבא וסבתא שלהם, ולבסוף להראות שבנקודות רבות ניסו לשחזר את החתונה.

מתי ומדוע יש ניסיון לשחזר אירועים אלו? [תשובה - אירועים משמעותיים שרוצים לשמר ככל הניתן]

• חיזוק רוחני בחיים שלנו

חיזוק רוחני בחיים הפרטיים

נקודות שונות לדיון:

1. כמה הקב"ה נוכח בחיים שלנו?

2. מה ניתן לעשות בכדי להגביר את הנוכחות והקשר לה? [אפשר לדבר על תפילה וברכות כ"נקודות

שיא", תחנות באמצע החיים שבהן אמורים להיזכר בה']

3. חווית שיא רוחנית: חשוב על שני אירועים רוחניים שנחקקו בזיכרונוך. כיצד/לכמה זמן זה השפיע עליך?
4. חווית שיא מול שגרה: עד כמה לדעתך צריך למצוא חוויות רוחניות של שיא בכדי להתקרב לה? האם לדעתך יש עניין גם בעבודה סיוזיפית וקבועה על מנת לחוש קירבת שיא לה?

חיזוק רוחני בחיים הציבוריים

תרגיל לתלמידים - בטקס של 'זכר להקהל' השנה נבחרתם לשאת דברים לפני הקריאה בתורה. מטרת השיחה לעורר את כלל הציבור ולסייעו להתחזק מבחינה ערכית ורוחנית. על מה תדברו? [זה פתח לדבר על המצב הרוחני בחברה הישראלית]

ב. הקשר לשנת שמיטה (לגדולים)

לפתוח בשאלה - מדוע לדעתכם מגיע מעמד הקהל דווקא אחרי שנת השמיטה?
להביא שני מקורות עם גישות הפוכות - מאור ושמש, משך חכמה או רד"צ הופמן (שלושתם מובאים במדור מחשבת ישראל). לבקש מהתלמידים לכתוב/להסביר את הגישות השונות.
ניתן להוסיף - שתי הגישות יכולות להשתלב, מצד אחד מעמד הקהל הוא שיא שמגיעים אליו רק בזכות התפתחות רוחנית שקרתה בשנת השמיטה, ומאידך הוא אמור לתת כוחות רוחניים לשש השנים הבאות (שבת היא דוגמא נוספת ליום שיא שניתן להסתכל עליו כסיכום השבוע ופיסגתו, ומצד שני כיום שנותן כוח לשבוע הבא).
מתודה - כל תלמיד יכתוב לעצמו אלו מידות/מעשים שחונכנו אליהם בשנת השמיטה, הוא ירצה לקחת לשש השנים הבאות.

ג. 'זכר להקהל' (מדור היסטוריה)

1. רקע - ללא מקדש ומלכות אין מצווה.
  2. תחיית מעמד 'זכר להקהל':
    - מצוות "זכר למקדש" - האם אתם מכירים מצוות כאלו? [נטילת לולב כל ז' ועוד]
    - תמונות/סרטונים של 'זכר להקהל' מהעבר, ניתן למצוא בקישורים הבאים:
<https://www.youtube.com/watch?v=kovPSoCyvjE&spfreload=10> (תשס"ד)
https://www.youtube.com/watch?v=Yrv_LdKrK3w&spfreload=10 (1966 [בלי קול])
  3. מעמד 'זכר להקהל' הראשון מיד אחרי השואה - רקע היסטורי, והסבר לתופעה [לגדולים - מומלץ להביא את הקטעים של הרב חרל"פ והרב צבי יהודה]
  4. פולמוס/סיבות להתנגדות [עיינו במדור הסטוריה]
- משחק עמדות - מכינים על כרטיסיות ציטוטים או הסברים של ראשי העדה החרדית שהתנגדו למעמד, וטיעונים/ציטוטים של אלו שתמכו בו. כל אחד מציג את עמדתו לפי הכרטיס וצריך לשכנע את הצד השני שהוא צודק. בסוף ניתן לבצע הצבעה כיתתית - האם השתכנעתם בצורך לקיים מעמד 'זכר להקהל' או באיסור לקיימו?
- משימה - ליצור כרזה/פרסומת/סרטון למעמד 'זכר להקהל'.